

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

345/00.02.01.00.00/2025

Kaupunginhallitus 11.08.2025 § 268

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt kunnilta lausuntoa maaseutupoliittisen selonteon luonnoksesta.

Maaseutupoliittisen selonteon laatiminen on osa hallitusohjelmaa, jonka tarkoituksena on täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden ja kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle. Selonteko määrittelee valtioneuvoston pitkän aikavälin maaseutuvision.

Valmistelija: elinkeinopäällikkö Risto Hiltunen, puh. 050 303 1313, risto.hiltunen@kitee.fi

Esittelijä: kaupunginjohtaja Pekka Hirvonen, puh. 040 105 1001, pekka.hirvonen@kitee.fi

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää lausua maa- ja metsätalousministeriölle asiassa seuraavaa:

Selonteko kuvaa hyvin Suomessa pitkään tehtyä vahvaa, kansainvälisestäkin tunnustettua ja monipuolista maaseutupoliittista suunnittelu- ja kehittämistyötä. Hyvää on erityyppisten maaseutualueiden erityispiirteiden ja muutostekijöiden tunnistaminen, maaseutua koskevan tutkimus- ja tilastotiedon hyödyntäminen, vakiintunut organisaatorakenne sekä selonteon tarjoama strateginen kehys visioineen, tavoitteineen ja kehittämissuosituksineen. Strateginen viitekehys tukee Kiteen kaupungin tyyppisten taloudellisilta toiminnoiltaan monipuolisten ydinmaaseutualueiden kehittämisen tavoitteita. Selonteko voisi antaa vielä konkreettisempia ja täsmällisempiä linjauksia tavoitteiksi ja kehittämistoimenpiteiksi Pohjois-Karjalan kaltaisille ydinmaaseudun ja harvaan asutun alueille.

Selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen ovat kansainvälisen edelläkävijän mukaisesti oikein hyvät. Suomalainen poikkihallinnollisesti koordinoituihin maaseutupoliittisiin toimiin, jatkuvasti kehitetty toimintamalli ja paikkaperusteinen lähestymistapa politiikan, valmistelu- ja kehittämistoimien pohjana ovat olleet toiminnassa jo vuosikymmeniä. Selonteossa on tunnistettu hyvin erilaisten alueiden ja paikkojen tarpeet, vahvuudet ja mahdollisuudet. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä on jo pitkään toiminut kansallisesti verkostoituneena sekä vahvaan tutkimus- ja tilastotietoon pohjautuvana.

Selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin on kerrottu laajasti ja saatavissa oleviin tutkimus- ja tilastotietoihin perustuen. Maaseutualueiden elinvoimaisuuden uudistamiseen, huoltovarmuuden edistämiseen, alueiden eriarvoistumisen torjumiseen, alueiden sisäisten kehityserojen vähentämiseen ja koko Suomen mahdollisuuksien hyödyntämiseen tarvitaan kokonaisvaltaisia, innovatiivisia, konkreettisia ja erilaisille maaseutualueille soveltuvia

ratkaisuja eli käytännön toimia ja rahoitusmalleja. Joissakin tapauksissa älykäs sopeutuminen, kuten selonteossa on mainittu, on myös hyvä ratkaisu.

Selonteossa väestönmuutos on esitetty monipuolisesti huomioiden mm. ikääntyminen, nuoret, maahanmuutto, yksinasuminen ja monipaikkaisuus. Kiteen kaupunki on tyypillinen pohjoiskarjalainen kunta, jossa väestökehitys vaikuttaa suoraan kunnan työpaikkojen määrään ja elinvoimaan. Selonteossa on myös tuotu hyvin esille, että väestökehitykseen voidaan vaikuttaa myös positiivisesti luomalla uusia työpaikkoja mm. luonnonvarojen tehokkaammalla hyödyntämisellä, uudella teknologialla ja matkailukeskittymillä. Yhteisöllisyys on maaseutualueiden vahvuus, mutta väestön ikääntyessä ja vähetessä yhteisötoimijoiden määrät ovat laskussa ja monet maaseudun palvelut ovat vaarassa. Monipaikkaisten vapaa-ajanasukkaiden osaamisen hyödyntämistä kannattaisi lisätä.

Selonteko tunnistaa elinkeinorakenteen monipuolistamisen ja vahvistamisen tarpeen maaseutualueiden elinehtona. Maa- ja metsätalouden työpaikat vähenevät edelleen voimakkaasti. Teollisuus on maaseutualueiden toiseksi suurin työllistävä ala sosiaali- ja terveysalan jälkeen. Vuoteen 2040 mennessä metsä-, metalli-, ym. teollisuudessa automatisaatio, digitalisaatio/tekoäly ja vihreä siirtymä aiheuttavat laadullisia muutoksia, jotka vaativat osaamisen uudistamista, innovaatioita ja investointeja uuden teknologian käyttöön sekä uusien arvoketjujen rakentamista. Tähän uudistamistyöhön maaseutualueiden yritykset, kunnat ja kehittäjät tarvitsevat tehokkaita EU:n ja valtion rahoitusmalleja ja -välineitä.

Selonteossa kerrottu kansallinen maaseutuvision vuoteen 2040 on: Elävä maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja menestyksekkään tulevaisuuden ytimessä. Positiivinen visio kertoo hyvin yhteisestä tahtotilastamme suunnitella ja rakentaa pitkällä aikavälillä menestyvää maaseutua; osaavia ja yhteisöllisiä ihmisiä nykyaikaisine rakenteineen turvallisessa ja elinvoimaisessa maaseutuympäristössä. Visio tukee oikein hyvin Kiteen kaupungin omaa visiota palvelevana ja yhteisöllisenä kylien ja pitäjien kaupunkina, joka navigoi rohkeasti tulevaisuuteen luonnollisesti osana luontoa ja vesistöjä.

Selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituksiset (24 kpl) ovat olennaisia Elävä maaseutumme -vision saavuttamiseksi. Esimerkiksi Kitee ydinmaaseutuna tarvitsee vaikuttavia toimintamalleja ja rahoitusvälineitä sekä konkreettisia ja uudenlaisia toimenpiteitä kuntataajamiensa ja maaseutualueidensa kehittämiseksi. Konkreettisten ja vaikuttavien tulosten kautta alueen luottamus ja tulevaisuuden usko maaseutualueiden pito- ja vetovoimaan, elinvoimaan ja menestysmahdollisuuksiin kasvavat.

Kiteen kaupungin näkökulmasta tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet ovat:

1. Digitaalisen ja fyysisen saavutettavuuden ajantasaistaminen
2. Talouden uudistumista tukevien rakenteiden vahvistaminen
3. Toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuususkon voimistaminen.

Lisäksi Kiteen kaupungin näkökulmasta tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuosituksiset ovat:

- 1 Digitaalisen kuilun kaventaminen
2. Yksityisteiden kunto

3. Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet
4. Maaseudun kehittäminen cap post 2027
5. TKI-rahoitus, innovaatiojärjestelmä ja pienet toimijat, nuoret ja naiset.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa lausunnon maa- ja metsätalousministeriölle ja valtuutti kaupunginjohtajan antamaan lopullisen lausunnon.

Päätös hyväksyttiin yksimielisesti.